

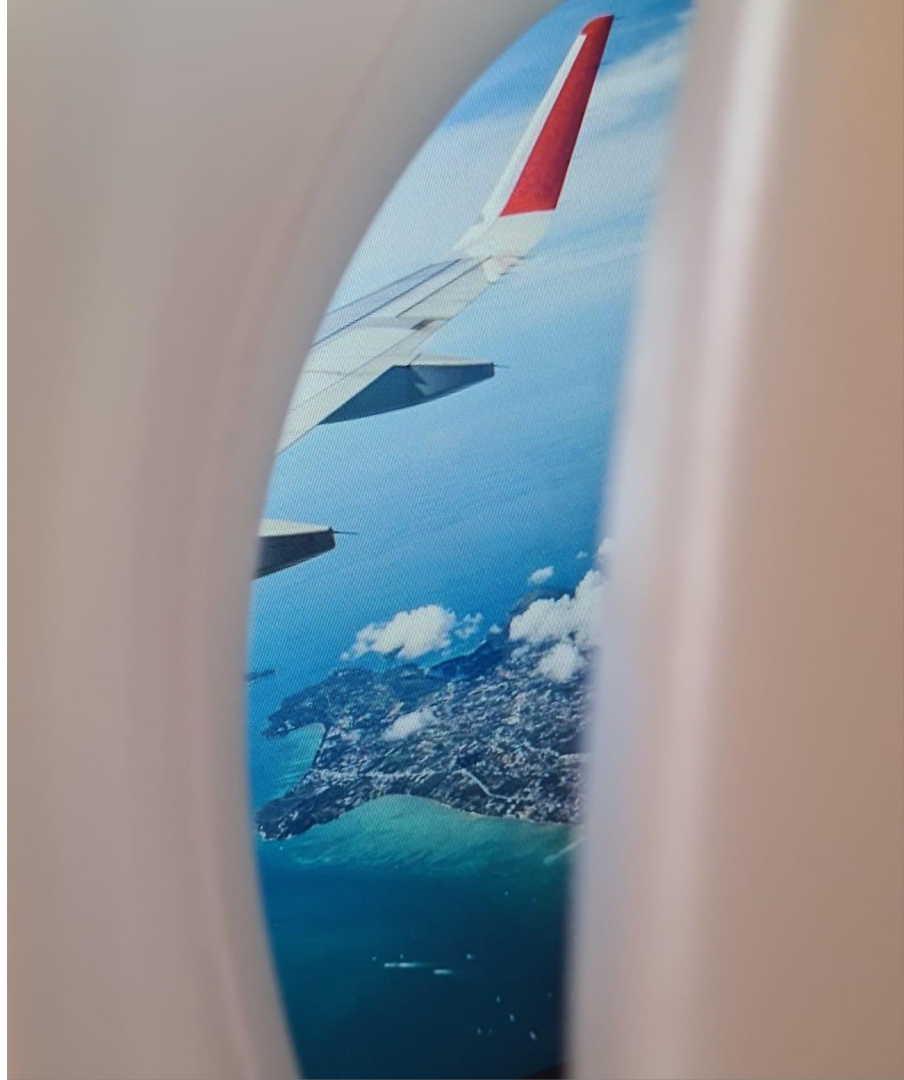
**MEDIA.
KASVATUS.
SEURA**

Miten meihin vaikutetaan?

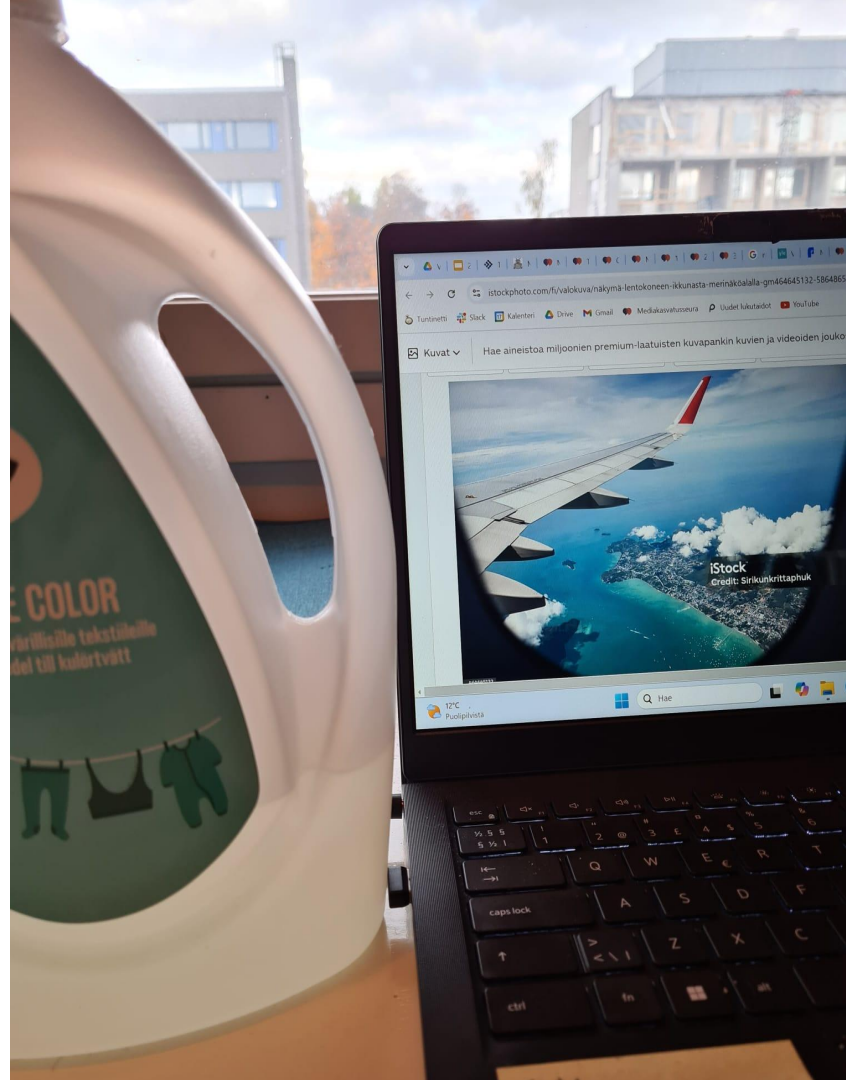
Materiaali informaatiovaikuttamisesta ja
-lukutaidosta

Tämän materiaalin on tuottanut Mediakasvatusseura, 2024, www.mediakasvatus.fi

Mitä tässä on meneillään?

Kuvia voidaan muokata monilla eri tavoilla.

#

**MEDIATAIDOT
&
MEDIALUKUTAITO**

Mediataidot on

- Taitoa käyttää, lukea, ymmärtää, tulkita, ja arvioida kriittisesti erilaisia mediasisältöjä
→ **tulkitsemisen taitoja**
- Lisäksi taitoa tuottaa mediasisältöjä erilaisiin tarkoituksiin ja viestiä median kautta
→ **tuottamisen taitoja ja luovuutta**
- Sekä taito **käyttää** mediavälineitä
- Taito **toimia** turvallisesti ja vastuullisesti median parissa - tiedonhaku
- **Osallistumista** ja **vaikuttamista** mediassa
- Elämänhallintaitoja ja **digihyvinvointia**

Miksi medialukutaitoa tarvitaan?

- Yhteiskunnan medioituminen ja digitalisoituminen
- Tiedon määrä ja tempo → Myös väärän ja epäluotettavan tiedon määrä kasvaa. Informaatiovaikuttaminen lisääntyy.
- Disinformaation tuottajat keksivät jatkuvasti uusia keinoja ja kanavia sen levittämiseen esim. tekoälyteknologian avulla.

⇒ **Vaikutukset hyvinvointiin ja demokratiaan**

Tehtävä: Faktaa vai fuulaa?

Osaatko tunnistaa luotettavan uutisen? Alla ovat linkit kolmeen uutistekstiin. Skannatkaa koodit ja lukekaa tekstit läpi. Valitkaa niistä mielestänne luotettavin. Valmistautukaa perustelemaan valintanne.

1

2

3

Vastaukset

Uutinen 1.

Ylen sivuilta otettu luotettava uutinen, vaikkakin hiukan vanha.

Uutinen 2.

Utissatiirisivustolta otettu huumoriuutinen.

Uutinen 3.

ChatGPT:llä luotu valeuutinen. Käytetty promptia: Kirjoita luotettavalta vaikuttava uutinen siitä, miten Turun tunnin juna-hanke jätti ihmisen kodittomaksi

TUNNISTA VALEUTINEN

TARKISTA TAUSTAT

Tutki jutun julkaissut sivusto.
Mikä on sen tarkoitus ja kuka ylläpitäjä?

KUKA ON TEKIJÄ?

Hae tietoa tekijästä. Onko tekijä luotettava, onko häntä edes olemassa?

TARKISTA PÄIVÄMÄÄRÄ

Milloin uutinen on julkaistu?
Onko se enää ajankohtainen?

TARKISTA ASEENTEESI

Mieti, voivatko omat ennakkoluulot vaikuttaa arvioosi uutisesta.

LUE KOKO JUTTU

Klikkiotsikot hämäävät.
Mikä on koko tarina?

MIHIN JUTTU PERUSTUU?

Avaa linkit. Tukeeko esitetty taustatieto tarinaa?

ONKO SE PILA?

Erikoinen uutinen voi olla pila.
Tarkista sivusto ja kirjoittaja.

KYSY ASiantuntijalta

Kysy kirjastonhoitajalta ja tarkista muut uutissivustot.

Luotettavat lähteet

- Hyvän journalismin perusta on varmistaa, että lähteet ovat luotettavia ja asiantuntevia.
- Toimituksen tekemistä ohjaa journalismin etiikka ja Journalistin ohjeet.
- Kuka saa äänensä kuuluviin, keitä käytetään asiantuntijoina?

Alkuperäinen teksti ja kuva IFLA, käänös [Suomen kirjastoseura](#)

Jos epäilyttää, tarkista faktat

#

**INFORMAATIOVAIKUTTAMINEN
&
INFORMAATIOLOKUTAITO**

Miten meihin vaikutetaan?

MEDIA·
KASVATUS·
SEURA

**Miten meihin
vaikutetaan?**

Miten meihin vaikutetaan?

▶ ⏪ 🔊 0:01 / 2:19

Informaatiovaikuttamisen tekniikoita

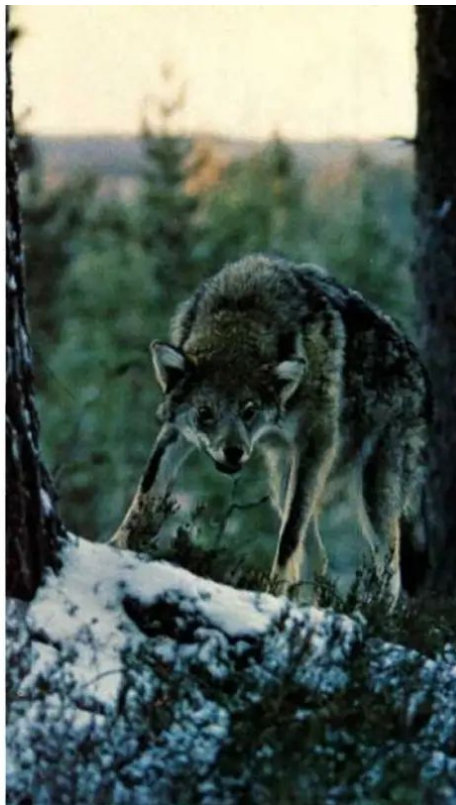
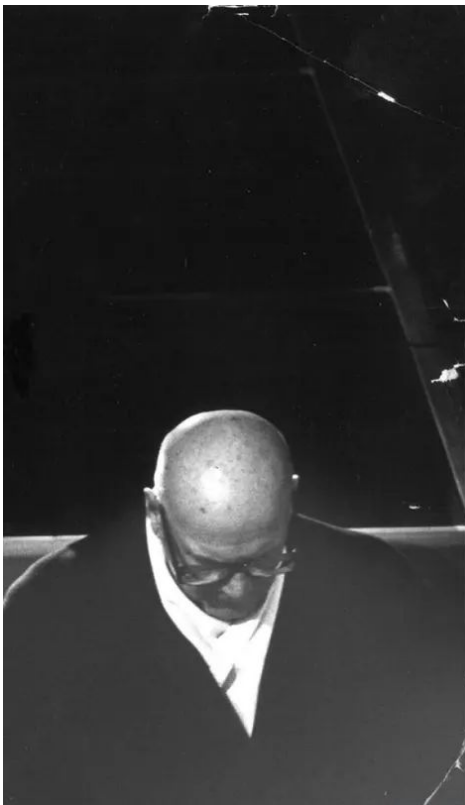
Voimakkaiden tunteiden herättäminen

Tiedon vääristely ja yksinkertaistaminen

Kohderyhmän tarpeisiin ja arvoihin vastaaminen

Vastustajiin kohdistuva hyökkäys

Minkälaisia mielikuvia seuraavat kuvat esittävät?

Kuvat yksin jääneestä Kekkosesta, kameraan katsovasta sudesta ja Elviksestä Helsingin päärautatieasemalla ajavat katsojaa harhaan. Kuva: Kaius Hedenström, Kari Soveri, Foto Jatta / Suomen valokuvataiteen museon kokoelma 9.4.2023/ HS

Kaius
Hedenströmin
alkuperäisessä
kuvassa Kekkosen
takana istuvat
Ahti Karjalainen ja
Kalevi Sorsa.
Kuva: Kaius
Hedenström /
Ilta-Sanomien
kuva-arkisto

Infomaatiovaikuttaminen on

- Tavoitteellista toimintaa, jolla **pyritään järjestelmällisesti vaikuttamaan** yleiseen mielipiteeseen, ihmisten käyttäytymiseen ja päätöksentekijöihin sekä sitä kautta **yhteiskunnan toimintakykyyn**.
- **Tarkoituksellista** - Keinoina esimerkiksi väärin tai harhaanjohtavien tietojen levittäminen ja painostaminen sekä sinänsä **oikean tiedon tarkoitushakuinen käyttö**.
- **Strategista** toimintaa, jonka tavoitteena on saada kohde tekemään itselleen haitallisia päätöksiä ja toimimaan omaa etuaan vastaan.

Kuka tekee informaatiovaikuttamista?

Kaikki viestintä on informaatiota, mutta mitkä on informaatiolla vaikuttamisen tarkoitusperät?

- Valtiollinen tai ei valtiollinen toimija
- Ääriliikkeet tai aktivistit
- Kaupalliset toimijat
- Media
- Huijarit ja rikolliset
- Toimijaa voi olla vaikea tunnistaa
- Voi olla, että toimija ei tunnista itse tekevänsä informaatiovaikuttamista

Informaatiovaikuttamiselle on aina jokin syy

- Pyrkiminen vaikuttamaan mielipiteisiin
- Pyrkiminen demokratian murentamiseen
- Taloudellinen hyöty
- Poliittiset motiivit
- Sodankäynti
- Trollaus ja kiusanteko
- Epäluulon kylväminen
- Satiiri ja huumori
- Puutteellinen taustatyö

Lähde: [F-secure, Mitä on disinformaatio ja misinformaatio?](#)

Faktaa, mielipiteitä ja harhaanjohtavaa tietoa

Kuka tahansa voi julkaista verkossa mitä tahansa. Onkin syytä tunnistaa, kuinka harhaanjohtavaa tietoa levitetään.

- **Misinformaatio** on tahattomasti levitettyä väärää tietoa. Esimerkiksi monia korona-infektion hoitokeinoja oli levitetty keväällä 2020 somessa hyvässä tarkoituksessa, vaikka ne eivät pitäneet paikkaansa.
- **Disinformaatio** on tahallaan esimerkiksi hyötymis- tai vaikuttamismielessä levitettyä väärää tietoa, esimerkiksi valeuutiset.
- **Malinformaatio** on toisen epäedulliseen asemaan saattamiseksi levitettyä **todenmukaista** tietoa. Esimerkiksi vuodetut henkilötiedot ja muu salassa pidettävä informaatio.

Materiaalivinkki:

Mediakasvatusseuran Caawinaad -kortit

Medialukutaidon
testaamista ja
vale uutisten
tunnistamista

**ASENTEESI, MIELIPITEESI
JA ELÄMÄNKATSOMUKSESI
VOIVAT VAIKUTTA
SIIHEN, MITÄ AJATTELET
UUTISESTA.**

TOTTA

Ihmisen asenteilla, mielipiteillä ja elämänkatsomuksella on suuri vaikutus siihen, miten viestejä vastaanotetaan ja miten niitä käsitellään ja ymmärretään. Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten itse ajattelee ja tulkitsee mediasisältöjä.

- Milloin viimeksi koit suuria tunteita jonkin mediasisällön äärellä?
- Vahvistavatko lukemasi viestit ja sisällöt omaa ajatusmaailmaasi ja arvojasi?

Informaatiovaikuttaminen ei mikään uusi keksintö

- 31 eKr. Octavianus, myöhemmin Rooman keisari Augustus, käynnisti propagandakampanjan, joka syytti hänen kilpailijaansa Marcus Antoniusta Rooman pettämisestä asettamalla tämän suhteen Kleopatraan etusijalle. Tällä oli merkittävä rooli Octavianuksen voitossa.
- Painokoneen keksiminen 1400-luvulla vaikutti paljon uutisten, - sekä valeutisten - levittämiseen. Esim. 1700-luvun Iso-Britanniassa valeutisia kuninkaan huonosta terveydestä hallinnon horjuttamiseksi ja kapinan yllyttämiseksi.
- 1897 sanomalehdet Yhdysvalloissa alkoivat julkaista uutisia tekaistuista taisteluista Espanjan-Yhdysvaltain sodan aikana, sillä niitä sisältävät lehdet myivät paremmin.
- Propagandajulisteet, lentolehtiset, kuulutukset, sekä valheelliset radioviestit toisen maailmansodan aikana kansan mielipiteen muokkaamiseksi ja vihollisen hämäämiseksi.

Lähteet: [The Conversation, A century ago, progressives were the ones shouting 'fake news' 2018](#)
[Yle, Kaunistelua, valikointia ja suoraa valehtelua – seitsemän faktaa propagandasta 2019](#)
[The World History Encyclopedia, The Propaganda of Octavian and Mark Antony's Civil War 2019](#)
[The Social Historian, 10 Examples of Fake News from History, 2017](#)

Informaatiovaikuttamiselle otollisia paikkoja/aikoja

- Kriisitilanteet tehokkaita aikoja disinformaation levittämiseen, kun ollaan jo valmiiksi sekaannuksen tilassa (korona, sodat).
- Yhteiskunnat, joissa on valtion hallitsema media. Ajetaan omaa agenda.
- Yhteiskunnat, joissa matala koulutuksen/medialukutaidon taso. Tiedonlevitykseen ei osata suhtautua kriittisesti.
- Vaalit. Hyvin ajoitettu disinformaatiokampanja voi vaikuttaa monien äänestyskäyttäytymiseen.

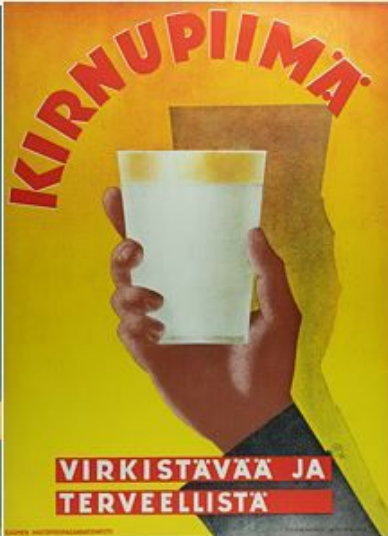
Propaganda

Kuinka kuvilla on pyritty vaikuttamaan ihmisten ajatuksiin eri aikakausilla?

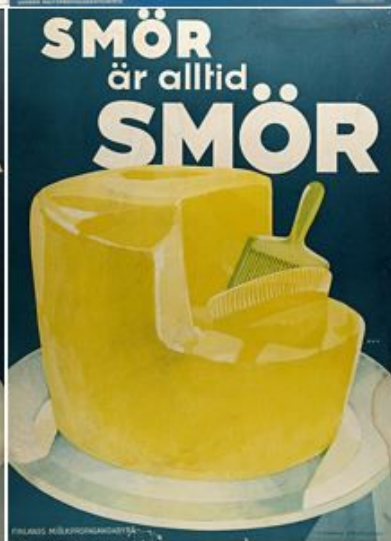
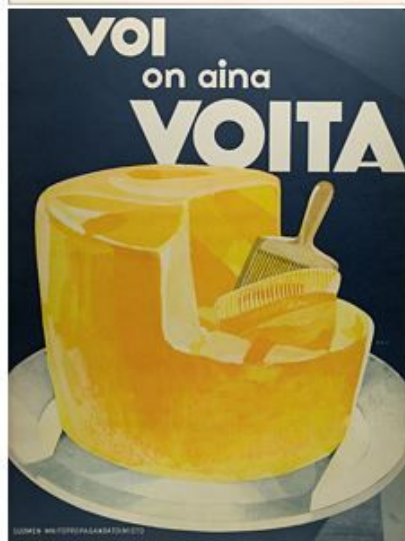
Katsokaa myös muita julisteita ja kuvia esimerkiksi Neuvostoliiton tai Saksan historiasta.

We can do it? Amerikkalainen toisen maailmansodan aikainen juliste, jonka J. Howard Miller teki vuonna 1943 Westinghouse Electricille naistyöntekijöiden moraalien parantamiseksi.

Maitovalistusta
vai
propagandaa?

Kuva:
Helsingin
yliopistomus
eon
kokoelmat.

KUVAMANIPULAATIOTA?

Walesin prinssi Williamin ja prinsessa Catherinen X-tilillä julkaistiin valokuva prinsessa Catherinesta ja heidän lapsistaan. Kuvan on tilin mukaan ottanut Catherinen puoliso William.

[Prinsessa Catherine pyytää anteeksi kuvanmuokkausta:](#)

[Nämä kohdat herättivät epäilykset](#), 13.3.2024/HS

Kuva: Britannian hovi, grafiikka: HS

Onko alehinnoittelu informaatiovaikuttamista?

Analysoi informaatiota:

1) Kuka tätä informaatiota tuottaa ja millä asiantuntemuksella?

Onko julkaisija luotettava taho?

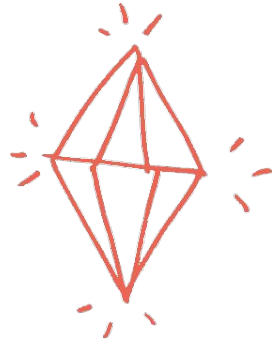
2) Mitkä ovat tiedon levittäjän motiivit? Kuka tästä voisi hyötyä?

3) Aiheutanko tarpeetonta paniikkia, jos jaan tämän sisällön eteenpäin?

4) Pystynkö tarkistamaan tiedot jostakin muusta, luotettavaksi tiedetystä lähteestä?

[Yle, Valheenpaljastaja, Johanna Vehkoo: 8 asiaa jotka jokaisen tulisi ymmärtää misinformaatiosta](#)

**Tehtävä:
Kenen viesti on luotettavin?**

Pohtikaa (3-4 hengen ryhmissä)

- Tekijä: Miten arvioisitte oman roolihenkilönne asiantuntemusta?
- Tarkoitusperä: Miksi henkilö väittää mitä väittää? Motiivit?
- Todiste: Miten tieto on perusteltu?
- Kuinka monta tähteä antaisitte viestin luotettavuudelle?

Voivatko koirat syödä viljaa? Kenen viesti on luotettavin?

KENEN VIESTI ON LUOTETTAVIN?

Lue alla olevat viestit. Arvioi kunkin viestin kirjoittajan asiantuntijuutta, tarkoituseriä ja evidenssiä.
Mitä enemmän annat tähtiä asiantuntijuudesta, sitä enemmän ajattelet kirjoittajalla olevan tietoa asiasta, josta hän kirjoittaa.
Mitä enemmän annat tähtiä tarkoituseristä, sitä enemmän uskot, että kirjoittaja pyrkii viestillään pelkäästään hyvään eikä täten tavoittele omaa etuaan.
Mitä enemmän annat tähtiä evidenssistä, sitä parempana pidät todisteita, jolla kirjoittaja tukee väitettään.
Käytä antamiasi tähtiä apuna, kun arvioit, kenen viesti on luotettavin.

Viesti 1

Inka Virtainen
Toimittaja

Lapset kysyvät -palstan toimittaminen on työni helmiä. Saan etsiä vastauksia lapsia askarruttaviin kysymyksiin!

Eelis 10 vuotta kysyy, tulisiko koirien syödä samaa ruokaa kuin susien. Tiedustelin asiaa professori Robert Waynelta, joka on tutkinut koirien ja susien perimää. Hän kertoi, että susien ruokavalio koostuu pääasiassa lihasta. Koirat ovat puolestaan sopeutuneet susia monipuolisempaan ruokavalioon. Professorin mukaan terveet koirat voivat siten syödä myös viljoja ja kasviksia.

Asiantuntijuus: ☆☆☆☆☆

Tarkoituserät: ☆☆☆☆☆

Mitä kirjoittaja väittää?
Millä (=evidenssi) hän tukee väitettään?

- a) Asiantuntijan näkemyksellä
- b) Omalla kokemuksella
- c) Tutkimustuloksilla

Evidenssi : ☆☆☆☆☆

Viesti 2

Mikko Kinnunen
Eläinlääkäri

Olen toiminut kunnan eläinlääkärinä jo 12 vuotta.

Epäiletkö koirallasi olevan allerginen viljalle? Aivan kuten ihmiset, myös koirat voivat saada allergisia reaktioita viljoista. Tutkimuksien mukaan erityisesti irlanninsetterit voivat olla herkkiä viljalle. Samalla tutkimukset osoittavat, että koirien allergiset reaktiot ovat kuitenkin melko harvinaisia. Jos koirasi on terve eikä sillä ilmene ripulia tai kutiavaa ihottumaa, sille voi huoletta antaa myös viljaa.

Asiantuntijuus: ☆☆☆☆☆

Tarkoituserät: ☆☆☆☆☆

Mitä kirjoittaja väittää?
Millä (=evidenssi) hän tukee väitettään?

- a) Asiantuntijan näkemyksellä
- b) Omalla havainnoillaan
- c) Tutkimustuloksilla

Evidenssi : ☆☆☆☆☆

Viesti 3

Taisto Korppila
Lastenhoitaja

Hoidan lapsia työkseni ja vapaa-ajalla hoidan omaa luppakorvaani!

Viljaa sisältävä ruoka ei sovi koiran ruokavalioon. Olen poistanut koirani ruokavaliosta kokonaan vehnän, maissin ja riisin. Vain lihaa sisältävä ruokavalio on tehnyt koiralleni silmin nähten hyvää. Toivonkin, että kaikki muutkin karvatassujen omistajat suosivat viljatonta ruokavaliota. Mielestäni viljaa sisältävien ruokien myynti koirille tulisi kokonaan kieltää!

Asiantuntijuus: ☆☆☆☆☆

Tarkoituserät: ☆☆☆☆☆

Mitä kirjoittaja väittää?
Millä (=evidenssi) hän tukee väitettään?

- a) Asiantuntijan näkemyksellä
- b) Omilla havainnoillaan
- c) Tutkimustuloksilla

Evidenssi : ☆☆☆☆☆

Luotettavin viesti mielestäni on: _____

Kerro, miksi ajattelet näin?

Muista tarkastella: Tekijää Tarkoituserää Todisteita

Tehtävä:
[Critical-hanke](#),
Tampereen yliopisto

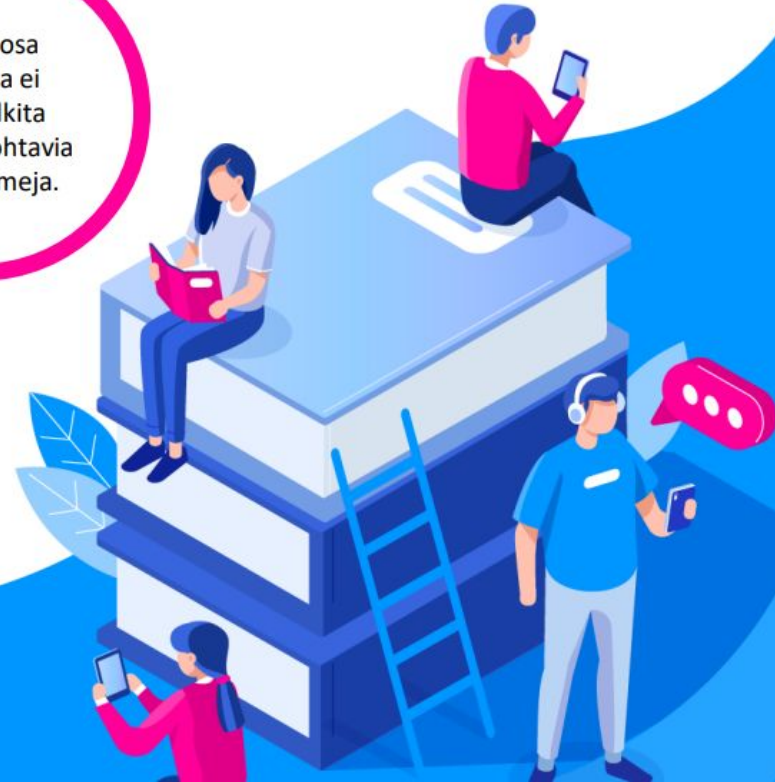

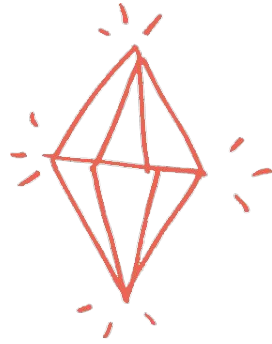
Carita Kili &
Riikka Anttonen,
Tampereen yliopisto

Noin 40 %
kuudesluokkalaisista
ei kyseenalaistanut
kaupallisen tekstin
kirjoittajan
asiantuntijuutta
lainkaan.

Suurin osa
nuorista ei
osaa tulkita
harhaanjohtavia
diagrammeja.

Lähes 30 %
lukiolaisista oli
vaikeuksia
arvioida
nettitekstien
luotettavuutta.

Banaanipaastotehtävä: Huomaa virheet

LUE TEKSTI ja huomaa virheet

👤 Oottekin varmaan huomanneet, että olen innostunut banaanipaastoilusta 🍌🍌🍌.

Tässä postauksessa lisätietoa kaikille joita asia kiinnostaa enempi 🤔.

👤 Banaanipaaston on kehittäjä **Dr Jake Mole** noudatti paastoa 30 päivää ja laihtui 12 kiloa. Hän on dosenttina mm *Itä-Kalifornian terveys ja luomuinstituutissa* sekä *Arktisen alueen konsortion ylivivintoneuvojana*. Hän on tehnyt tutkimusta banaanien hyödyllisyydestä jo yli 20 vuoden ajan. Yleisesti banaanipaastoa pidetään paino jumin tappajana ja sitä käytetään noin 4 päivän kuurina

🍌 Banaanipaaston aikana syödään vain banaaneja, munia, rasvaa ja juustoja (juustot vapaaehtoisia). Yrtit, mausteet, musta kahvi, elektrolyytit ja vitamiinit ovat sallittuja. Dr Jake Mole suosittelee erityisesti näitä [lisäravinteita ja -valmisteita](#). Suosi aina luomulaatuisia tuotteita.

🍌 Yhden päivän aikana syödään 6-10 banaania.

🍌 Jokaista banaania kohti syödään 1 rkl rasvaa (voi, oliivi-, kookos-, mct-, kapryyli-, tai muu pähkinäöljy, ghee, sokeriton majoneesi). Näitä voi tilata tohtori Jaken [verkkosivuilta](#).

🍌 Halutessasi voit käyttää n. 30g juustoa per banaani, kuitenkin max 170g päivässä. Suosi juustoja, joiden hiilihydraatit ovat 0g (max 3g).

💧 Päivän aikana tulisi juoda myös runsaasti vettä (kuplillakin käy). 2 litraa on ehdoton minimi ja

☕💧 jokaista kahvikuppia kohden lasillinen vettä lisäksi.

🕒 Ensimmäinen ateria syödään (tai juodaan) 30 min heräämisestä.

🕒 Syö aina kun olet nälkäinen.

🕒 Päivän viimeinen ateria syödään kolme tuntia ennen nukkumaanmenoa.

Itse käytän banaanipaastoa työkaluna painojumin selättämiseen, tehokkaaseen nesteenpoistoon ja toisinaan nopeana ketoosin syventäjänä ja makeanhimon hävittäjänä 😊

Kuva näyttää selkeästi kuvapankista napatulta. Kuvaan ei ole myöskään merkitty kuvaajaa tai kuvan lähdettä.

On epäilyttävää, että tekstin kirjoittajaa, julkaisijaa ja tekstin julkaisuaikakohtaa ei löydy.

Tällaiset päätähuimaavat saavutukset taustataho kuulostaa epämääräiseltä ja korkeakoulu keksityltä.

Tekstissä viitataan tutkimuksiin ja kerrotaan banaanien hyödyistä, mutta tietolähteistä ei kerrota sen enempää.

🍌 Banaanipaaston aikana syödään vain banaaneja, munia, rasvaa ja juustoja (juustot vapaantoisia). Yrtit, mausteet, musta kahvi, elektrolyytit ja vitamiinit ovat sallittuja. Dr Jake Mole suosittelisi erityisesti näitä [lisäravinteita ja valmisteita](#). Suosi aina luomulaatuisia tuotteita.

✓ **Jos monisyisiin ongelmiin tarjotaan yksinkertaisia/yksipuolisia ratkaisuja, on asiassa usein jotain hämärää.** Tuotteiden markkinoiminen sisällön yhteydessä on epäilyttävää toimintaa.

🍌 Jokaista banaania tulee käyttää n. 30g rasvaa (voi, oliivi-, kookosrasva, pähkinäöljy, ghee, sokeriton majoneesi). Näitä voi tilata tohtori Jaken [verkkokaupasta](#).

🍌 Halutessasi voit käyttää n. 30g juustoa per banaani, kuitenkin max 170g päivässä. Suosi juustoja, joiden hiilihydraatit ovat 0g (max 3g).

💧 Päivän aikana tulisi juoda myös runsaasti vettä (kuplillakin käy). 2 litraa on ehdoton minimi ja ☕🍷 jokaista kahvikuppia kohden lasillinen vettä lisäksi.

🕒 Ensimmäinen ateria syödään (tai juodaan) 30 min heräämisestä.

✓ **Paaston toimivuutta perustellaan henkilökohtaisella kokemuksella, mikä syö tiedon luotettavuutta.** Suosi ennen nukkumaanmenoa.

Itse käytän [ketoosin syventäjänä](#) painojumin selättämiseen, tehokkaaseen nesteenoistoon ja toisinaan nopeana ketoosin syventäjänä ja makeanhimon hävittäjänä 😊

- Vain 11% vastaajista piti luotettavuuden arviointia vaikeana.
- 25% luotti valheellisiin lähteisiin
- 43% ei osannut tulkita informaation tarkoitusta (N=459)

Mediakasvatusseura 2023, [Monilukutaitoa vahvistamassa -selvitys](#), 622 haastateltua 17–29-vuotiasta nuorta

Nuorten luottamus omaan informaatiolukutaitoon on vahva

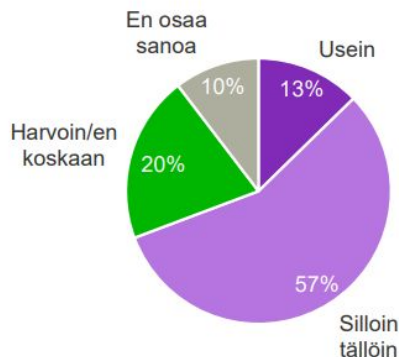

Kyselyn tehtävät osoittivat kuitenkin, että tekstin tarkoitusperän, esimerkiksi kaupallisuuden, tunnistaminen on monille haastavaa.

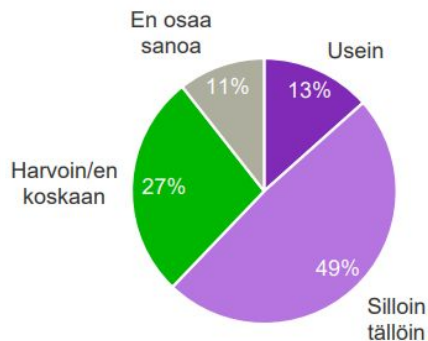
* Tulokset on saatu Mediakasvatusseuran 2022 toteuttamasta Monilukutaitoa vahvistamassa -kyselystä ammattiin opiskeleville nuorille. Vastaajat valikoituivat satunnaisesti eri oppilaitoksista ympäri Suomea. Kyselystä lisää osoitteessa mediakasvatus.fi

Epäilyttävään tietoon törmääminen

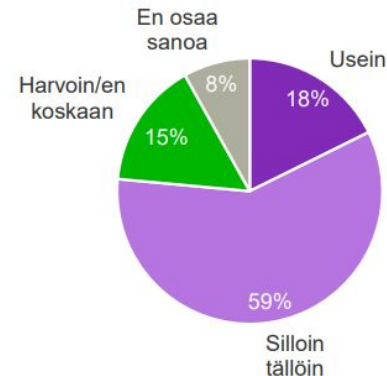
69% törmään usein tai silloin tällöin
Virheelliseen tietoon
(uutisessa väärä tai
puutteellinen fakta)

62% törmään usein tai silloin tällöin
Valheelliseen tietoon
(tarkoituksella valehdeltu
tai vääristelty totuutta)

76% törmään usein tai silloin tällöin
Epäselvään tietoon
(en tiedä onko uutinen
totta vai ei)

59% virheellinen tieto koronaa
koskevassa uutisoinnissa

52% valheellinen tieto koronaa
koskevassa uutisoinnissa

65% epäselvä tieto koronaa
koskevassa uutisoinnissa

Vastaajat: kaikki 13–18-vuotiaat nuoret, N=750

Kuinka usein törmäät media-arjessasi virheelliseen, valheelliseen tai epäselvään tietoon?

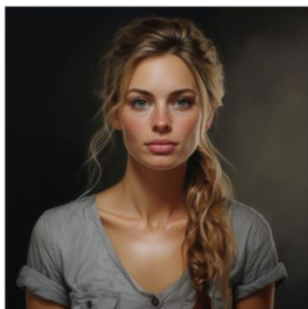
TEKOÄLYN LUOMAT KUVAT JA VIDEOT

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/milta-naytan/>

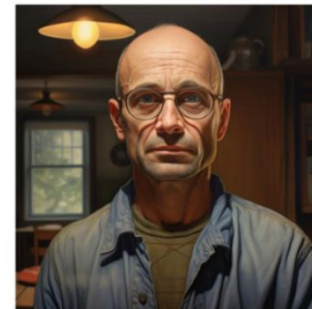
Mitä ajatuksia kuvat herättävät?

Mediakasvatusseuran Miltä näytän -materiaali

“Photorealistic portrait of an ordinary woman”
Midjourney

“Photorealistic portrait of an ordinary man”
Midjourney

Tekoäly, algoritmit ja informaatiovaikuttaminen

- Tekoäly mahdollistaa suurien datamäärien kohdentamisen vaikuttamiseen.
- Tietojen perusteella käyttäjälle tarjotaan sisältöjä.
- Vaikuttaa esim. mielipiteisiin ja ostokäyttäytymiseen (vaalit, kohdennettu markkinointi)
- Tekoälybotteja käytetään levittämään disinformaatiota esim. generoimalla valeuutisia
- Deepfake - kasvojen ja äänen manipulointi muiden hämäämiseksi

Lähde: Jiri Vidgren, Infomaatiovaikuttaminen digiympäristössä- luentosarja, 2024

DEEPFAKE eli syväväärännös

Ongelmallista, koska:

- Nolataan toinen
- Kohde laitetaan tekemään jotakin, mitä ei normaalisti tekisi
- Historiallisten videoiden väärentäminen
- Haetaan tykkäyksiä
- Kylvetään epäilyksen siemen
- Kaapataan huomio tärkeämmiltä asioilta
- Ohjataan ajattelua toisaalle

yle

yle

TEHTY TEKOÄLYLLÄ

0:00

-7:57

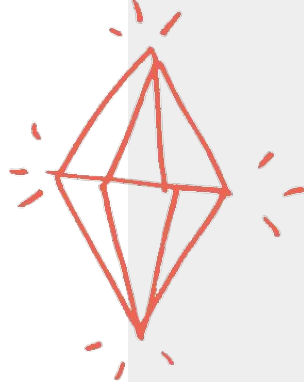

Yle Uutisluokan deepfake-teknologialla tehdyt videot Alexander Stubbista ja Urho Kekkosesta kertovat medialukutaidon merkityksestä. Syväväärennösvideot Erkki Niemenmaa/Yle. Kuvaus: Miikka Varila/Yle, Silja Viitala/Yle ja Ylen arkisto.

HYVÄ MUISTAA!

- Ole sopivasti kriittinen tulkitsija.
- Tiedosta erilaiset vaikuttamisen keinot ja milloin minuun yritetään vaikuttaa.
- Tarkista tarvittaessa faktat ja tunnista luotettavat lähteet.
- Päivitä mediataitojasi säännöllisesti. Vaikuttamisen keinot muuttuvat jatkuvasti.
- Älä levitä väärää tietoa.
- **PYSÄHDY JA MIETI!** Ajattele asioita maalaisjärjellä: Voiko tuo oikeasti olla totta?

**Lisää tietoa ja
materiaalia löydät
täältä:**

mediakasvatus.fi
#mediakasvatus

Facebookissa:
Mediakasvatusseura &
Mediakasvattajien verkosto

Instagram
@mediakasvatusseura